

HM-001-014310

Seat No. _____

M. A. (Sem. III) (CBCS) Examination

May / June – 2017

Sanskrit - CCT-09

(Grammar : Paspasahnika & Siddhantakaumudi)

Faculty Code : 001

Subject Code : 014310

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

१ नीचेनामांथी कोई पशु बे गद्यभंडोनी समजूती साथे अनुवाद करो : १४
1 Translate with explanation any two passage of the 14
following :

- (१) येनोच्चारितेन सास्नालाङ्गलककुदखुर विषाणिनां सम्प्रत्ययो भवति स शब्दः ।
अथवा प्रतीत प्रदार्थको लोके ध्वनिः शब्द इत्युच्यते । तद्यथा—शब्दं कुरु ।
मा शब्दं कार्षीः । शब्दकार्ययं माणवकः । इति ध्वनिं कुवन्नेवमुच्यते । तस्माद्
ध्वनिः शब्दः ।
- (२) कः वाग्योगविदेव । कुत एतत् । यो हि शब्दाञ्जानात्यपशब्दानप्यसौ जानाति ।
यथैव हि शब्दज्ञाने धर्म एवमपशब्दज्ञानेऽप्यधर्मः । अथवा भूयानधर्मः प्राप्नोति ।
भूयांसोऽपशब्दा अल्पीयांसः शब्दाः । तद्यथा गौरित्यस्य शब्दस्य गावी, गोणी,
गोता, गोपातेलिकेत्येवमादयोऽपभ्रंशाः ।
- (३) यत्कूटस्थेष्वविचालिषु भावेषु वर्तते । तद्यथा सिद्धा द्यौः सिद्धा पृथिवी
सिद्धमाकाशमिति । ननु च भोः कार्येष्वपि वर्तते । तथा—सिद्ध आदेनः, सिद्धः
सूपः, सिद्धा यवागूरिति । यावता कार्येष्वपि वर्तते तत्र कुत एतन्नित्यपर्यायवाचिनो
ग्रहणं न पुनः कार्ये यः सिद्धशब्द इति ।
- (४) अथवा कूपखानकवदेतद् भविष्यति । कूपखानकः कूपं खनन्यद्यपि मृदा
पांशुभिश्चावकीर्णो भवति सोऽप्सु सज्जातासु तत एव तं गुणमासादमति येन
स च दोषो निर्हण्यते भूयसा चाभ्युदयेन योगो भविष्यति । एवमिहापि
यद्यपशब्दज्ञानेऽधर्मः तथापि यस्त्वसौ शब्दज्ञाने धर्मस्तेन स च दोषो निर्धानिष्यते
भूयसा चाभ्युदयेन योगो भविष्यति ।

- २ नीयेनाभांथी कोर्ष पशु बे सूत्रोने सभजवो : १४
- 2 Explain any two of the following Sutras : 14
- (१) तान्येकवचन द्विवचनबहुवचनान्येकशः ॥१.४.१०२ ॥
- (२) झोऽन्तः ॥७.१.३ ॥
- (३) पूर्वोऽभ्यासः ॥६.१.४ ॥
- (४) विधिनिमन्त्रिणामन्त्रणाधीष्टम्प्रश्नप्राथेनेषु लिङ् ॥३.३.१६१ ॥
- ३ पस्पशाडिन अनुसार व्याकरशशास्त्रनां गौषा प्रयोजनोनी यर्या करो. १४
- 3 Discuss the secondary purposes of study of व्याकरणशास्त्र according to पस्पशाहिनक. 14
- अथवा / OR**
- ३ शब्दनी नित्यता-अनित्यता अंगेना आचार्य पतञ्जलिना विचारोनी समीक्षा करो. १४
- 3 Critically evaluate the views of आचार्य पतञ्जलि on नित्यानित्यत्वम् of word. 14
- ४ 'भवति' - रुपसिद्धिनी प्रक्रिया सविस्तर सभजवो. १४
- 4 Explain in detail the process of forming the word 'भवति'. 14
- अथवा / OR**
- ४ 'बभूव' रुपसिद्धिनी प्रक्रिया सविस्तर सभजवो. १४
- 4 Explain in detail the process of forming the word 'बभूव'. 14
- ५ कोर्ष पशु बे पर टूंकनोंध लपो : १४
- 5 Write short notes on any two : 14
- (१) शब्दानुशासनस्य मुख्यप्रयोजनानि
- (२) पदार्थः आकृतिः द्रव्यम् वा
- (३) अपशब्दविचारः
- (४) वर्णोपदेशः ।